

Město jako prostor mizení

K estetice mizející reprezentace prostoru stability

Jiří Bystřický

I.

Město jako objekt mediačních změn

„...systém pohlcuje svůj vlastní způsob reality, nafukuje své vlastní prázdné formy, až dosáhne absolutní hodnoty a jeho vlastním ironickým osudem je jeho zvrát.“ P. Virilio

Problematiku města lze jistě nahlížet z mnoha explikativních rovin. Nicméně jedna z nich, v níž město nabízí k „vidění“ ten zvláštní fenomén „*nucené introverze*“ – o němž se často zmiňuje právě Paul Virilio – vede k úvaze nad přiměřenou referencí k problému „*nucené introverze*“. Uvedený fenomén je důsledkem vstupu multinacionální ekonomie v globálním rozměru do měst, která tak změnila nejen svou kartografii centra a periferie, ale především zavedla zřetelné hranice vlivu dominantních společností, jimiž nově vytyčila moderní interface přístupu a odmítnutí.

„*Nucená introverze*“ je poněkud zvláštní výsledek náporu, který představuje vpád multinárodních korporací do měst, jež se až do nedávné doby mohla sama pro sebe, tedy přesněji pro své obyvatele, definovat nejen prostorově vymezenou lokalitou, ale i institucemi, nevybočujícími z rámce jednoho národního či teritoriálního dispozitivu. Důsledek vlivu multinacionální ekonomie je totiž patrný již při prvním přiblížení. Objekty, které tyto instituce mají k dispozici, naznačují jednu důležitou změnu. Nic z toho, co obyvatelům měst, dosud neproblematicky navyklým na porozumění svému městskému prostoru, tyto instituce nabízejí, není tak úplně shodné s tím, kde jsou lokalizovány. Najednou máme před sebou objekt, který je sice zde, v tomto městem ohraničeném prostoru, ale jeho reference k teri-

toriu jako místu svého zakotvení je nejistá. Je sice zde, ale není zde jako to, co je jen a jen na svém místě. Vše, co není jen a jen na svém místě, vše, co odkazuje za hranice lokální dispozice svého umístění a trvání, poněkud narušuje představu o vztahu k tomu, co dosud panovalo jako názor o umístění. Místo pevného svazku s lokálním, je zde najednou nový aspekt: svazek s lokálním je pouze dočasně dispoziční, je orientován na lokalitu jenom svou zjevnou neúčastí na trvalém spojení s místním. (Většinou zde není ani ochota začlenit se do tradice výstavby jako místa „lokální stability“.) Navíc: každá takováto instituce zároveň plní funkci dohlížitele z vnějšku. Multinacionální ekonomické instituce tak nutně přeformátovávají vztah k porozumění domácím událostem: přesněji, k lokálnímu porozumění času a prostoru. Vytvářejí nerovnováhu mezi tím, co jsou to místní události a tím, co za události považuje nadnárodní korporace, která je v daném prostoru pouze manifestována svojí dočasnou přítomností. Je-li instituce navíc mediálně známá a dostatečně etablovaná v řetězci „mediovaných“ referencí, začne dříve nebo později uskutečňovat to, čemu J.-F. Lyotard říká „*efekt vytlačování reálného*“ jeho mediační instancí.

Při současném rozvoji tele-technologí, satelitní TV, digitální informační dálnice atp., je zřejmé, že převaha společností, které uvedené technologie mají k dispozici, se nějak podstatně dotkne i prostorového a časového obrazu města. Neboť právě onen zprostředkovaný, *mediovaný efekt reálného* postupně začne vytlačovat bezprostřední reálné. A tak by nebylo s podivem, kdyby obyvatelé města přestali vnímat jako relevantní to, čemu jsou uvyklí, co ve městě vidí a co si především díky svému vlastnímu, tradicí podepřenému názoru prostorově lokalizují. Protože dispozitiv lokalizace bude neustále převzorkován tele-technologíi do podoby, která je vlastní tomu médiu, které obrazy vytváří, šíří a poskytuje k užívání těm, kdož jsou součástí jeho multinacionálního dosahu. Multi-prostorové dispozitivy elektronických médií tak budou zpětně dodávat hranice a význam lokálnímu. A to v opačném měřítku: namísto tradičně platné estetiky stabilních obrazů a objektů, vyvstane proměnlivý, neustále mizející obraz objektů, jako důsledek vlivu formátování příslušnou tele-technologíi. Důsledek tohoto jevu je zřetelně patrný a Virilio jej popisuje vcelku věrohodně: „*Od estetiky zjevování se stabilního obrazu, prezentovaného samotnou jeho stabilitou, k estetice mizení nestabilního obrazu, symbolizovaného jeho unikáním (kinematickým... apod.), jsme svědky transmutace reprezentací. Objevování se forem, objemů určených setrvat po dobu trvání jejich hmotného základu, bylo vystřídáno obrazy, jejichž jediným trváním je okamžik, kdy se objeví na sítnici oka...*“ (Virilio:1984:15/

Městské objekty jsou takto vystaveny „krizi pojmu dimenze“, neboť konfigurace prostorových objektů a doplňkových částí města podléhají technologické deregulaci mediálního zprostředkování. Virilio poměrně přesně dovozuje, že to, čemu dnes říkáme „urbanismus“, je v zásadě pouze „...komponováno či dekomponováno prostřednictvím systémů přepravy, tranzitu a přenosu...“, tedy multiplikačně provázaných sítí, jejichž cílové určení leží mimo teritorium města. Neboť ony vysoce efektivní spoje pro transport a transmigraci mají ve své bazální rovině charakter transmitujících entit, tedy v podstatě mediačních položek, které lze popsat jako nemateriální konfigurace.

Právě tyto nematerializované konfigurace efektivních spojů multinacionálních ekonomik umožňují „čist“ nové „monumenty“ města. Nikoliv tedy ty staré a přesně lokalizované výstavby, jež dříve nebo později plní přítomňující roli monumentu okamžiku, jež je každému městu vlastní, ale naopak: virtuální, proměnlivé a lokalitu přesahující konfigurace transportních sítí vytvářejí novou formu monumentalizace. Přesněji: opětovně se vystavuje před sítnice očí pouze jednotlivé, mnohdy zcela separátní. Tzn., že se vystavují formy přepisu dat nevázané na žádný prvek tradičního významu dané lokality, okamžiky „ne-přítomné“, protože zprostředkované a lokálně pouze průchozí (formy přenosu dat), v nichž i dopravní sítě tvoří pouze zdánlivou oporu. Za každou instrukcí o provedení převodu mediovaných dat dnes stojí informační technologie neutrálních a otažitých displejů obrazovek. Jejich vliv a dosah na ty, jimž je určen tok informačního převodu, je dostatečně zřetelný: neustále si totiž vynucující ono Baudrillardovské – „to be connected“¹ pro každého z nás. Tím nás odvádějí od místa, které si spojujeme s významem lokální stability, a přeměrovávají nás svou „ne-přítomností“ do míst, ve kterých je jejich informace v rámci konfigurační sítě materializována, je tedy už bez ohledu na naši pozici nějak zprovozněna.²

Dominiem prostoru dnes tudíž může být především to, co je s ním spojeno pouze svojí nepřítomností. Prostor města jako teritoria zdánlivých

¹ Obrazy, přesněji tele-obrazy produkované prostředky virtuálního generování, již nemají mnoho společného s původní mocí reprezentace a neslouží ani k jakémusi zrcadlení či alespoň představování. Jsou používány především proto, aby ti, kdož je užívají, mohli být na ně doslova napojeni. „Dnes již dokonce nejde ani o to mít tělo, nýbrž být na tělo napojen (connected): být napojen na vlastní sexualitu a na vlastní libido.“ Baudrillard, *J./1995/SAI*, Praha, s.6.

² A toho lze dosáhnout např. i směnnými transakcemi v rámci sítí, které pak zpětně mají vliv na kupříkladu výši úrokových sazeb, výstavbu kontrolních terminálů, periferních lokací atp., nastavují novou optiku monumentalizace.

hranic či lokalizace je už předem vyprázdněn tehdy, ztratí-li se vlivem technologie transportů smysl pro pojem dimenze, která má empirické krytí v místě, kde se uskutečňuje rozměr lidské existence a subjektivního pobytu. Ať už pobytu ve smyslu jeho extenze existenciálního výkonu individuální subjektivity, či pobytu ve smyslu pouhého řazení se do lokálně konfigurovaných dimenzí prostoru svého pracovního, studijního, turistického či jiného. Virilio tento efekt dovádí do následné podoby: „Skutečně, existují-li tu ještě „monumenty“, nejsou již řádu viditelného, navzdory celé té přeměře architektonických kliček – tato nesouměrnost (disproporce) se nezapisuje ani tak do řádu vnímatelných zjevností, estetiky souboru těles zjevujících se pod sluncem, nýbrž spíše v ztemnělém světélkování terminálů, konzolí a dalších elektronických „tabulí noci“. ... Příliš rychle se zapomíná na to, že předtím, než se stala souborem technik, jež nám umožňují skrýt se před nepohodou, byla architektura nástrojem měření:

Sumou vědění, které umožňovalo, poměřujíc nás s přirozeným prostředím, organizovat prostor a čas společnosti.“ /Virilio:1984:13/

Konflikt, který vyplývá z nezadržitelného vpádu vlivu multinacionálních ekonomik a elektronických médií, je nyní dostatečně zřetelný. Ona „geodetická“ schopnost původního smyslu architektury, totiž schopnost definovat jednotu času a místa pro naše individuální i skupinové aktivity je podrobena konfrontaci s jinou formou definice času a prostoru: se strukturálními a transpozičními prostředky masové komunikace a „medializace“. Ona geodetická schopnost stabilního „zarámování“ časových a prostorových směrnic do hmotných objektů, jejichž dosažitelnost byla možná pouhým taktilním aktem, je nyní vystřídána „tekutým formátem“ prostředků masové komunikace, kde hlavní referencí k prostoru a času je formát „ne-přítomnosti“ a „nestability“. Každá procházka městem, které tak zřetelně vymezuje a ohraničuje hranice toho, co lze vidět a časově „projít“, je nyní už poněkud jinou záležitostí. Ne že by se na skutečných objektech v teritoriu města něco radikálně změnilo. Přesto je nápadný jistý pohyb, který odebírá městu jeho dosavadní privilegia jednoho stanoviště. Každý, kdo chce v městě být součástí města a zároveň součástí sebe samého, chce-li tedy sjednotit či uvést v soulad své časové a prostorové dispozice s tím, co „nabízí“ dané město, bude mít před sebou zjevnou komplikaci: bude muset přejít, v rámci strukturace souřadnic, jimiž řídí svůj pohyb prostorem jako kontrolovaný pohyb v čase,³ do tzv. určujícího režimu.

³ Samozřejmě, že čím větší a intenzivněji fungující město či metropole, tím je rozestup mezi těmito dvěma formáty časo-prostorového rozvrhu patrnější.

Tím je ovšem zcela zřetelně režim, který má schopnost jedince začlenit do souvislostí, odpovídajících daným „rychlostem mizení“ mediovaných obrazů do souvislostí a vlivu „transportní topografie“ multinacionálních ekonomik, vlivu a efektu hyper-reprezentace komunikačních kanálů médií. Neboť teprve v nich je subjekt součástí onoho jevu multiplikace, který tyto dvě instance – tj. multinárodní ekonomiky a komunikační prostředky masové společnosti – zavedly, jako svoji průvodní podmínku extenzivní existence.

Subjekt obrazu a defragmentace města

„Dnešní subjekt... omezuje svůj duševní obzor subjektu na kontakt se svými obrazy a obrazovkami.“

J. Baudrillard

Jako součást extenzivního modu existence je každý, kdo prochází městem v jeho tzv. reálném čase, nucen nastavit režim svého časo-prostorového „nacházení se“ do polohy extenzivní. Tedy do polohy přizpůsobené podmínkám převládající dominance nad-teritoriálních institucí. Ačkoliv je tedy součástí pohybu a toku času v lokalitě, jejíž lokální stabilita je stále ještě zřejmá, přesto pohyb každého jedince je již kontaminován evidentním protipohybem vůči časoprostorové dominanci příslušného teritoria. Onen protipohyb je veden v linii extenzivních dispozic a utilit, jimiž disponují „monumenty“ extenze: multinacionální ekonomiky a média.

Důsledek je vcelku zřejmý. Nejprve je možné začít se chovat tak, jako bychom chtěli zrušit režim prostoru a času reálného teritoria. To lze již dnes vcelku pohodlně tím, že např. město Helsinky nebudeme vůbec navštěvovat v reálném modu, ale rovnou v modu virtuálním.⁴ S pomocí Internetu lze projít virtuální Helsinky, včetně obchodů, divadel a galerií, aniž bychom měnili svůj vlastní časový režim v situaci, kdy se neheme s pohodlného křesla ve svých pracovních či obývacích pokojích.

⁴ W. Welsch v tomto modu spatřuje určité řešení. Spočívá v možnosti využití této technologie k nové formě sebe-prezentace. Nazývá je virtuálními komunitami. „Ve virtuálních komunitách se můžeme rozhodnout, do jaké míry odkryjeme či zastřeme sama sebe, kterou stránku sama sebe budeme prezentovat, či jaký image určité postavě vytvoříme. /Rozumí se i postavě cestovatele či návštěvníka města./ Při vyjadřování sama sebe jak v každodenním životě, tak i pomocí elektronické komunikace, si můžeme sama sebe plněji uvědomit“. Welsch, W. /1997/: *Undoing Aesthetics*. London. Sage. s. 7.

Pro člověka to má zajímavý dopad: jakmile začne převádět režim subjektivní kontroly času v podmínkách „reálného“ vedení souřadnic prostoru a času a přejde na režim extenze, podpořený tele-technologiami a hyperrealitou, pak s růstem extenze režimu sebe-zakoušení klesá u něho schopnost adjustace tohoto režimu v systému individuálních identifikací. Ty jsou nahrazovány suplementy a člověk tak s vysokou akcelerací míří ke stádiu fragmentární subjektivity. Analogickým způsobem se ovšem od tohoto okamžiku začne vyvíjet i jeho vztah k městu: přesněji k oné lokální stabilitě.

Jestliže dříve byla člověku oporou pro adjustační techniky individuálních identifikací např. vůně určitého místa, kouzlo časového toku na přelomu léta atp., pak nyní vede ke stejnému efektu v rámci extenze člověka opačný přístup: přístup individuální „defragmentace“ lokality podle měřítka zvolené extenze. Ta je téměř vždy definována vztahem k rychlosti. Každá takováto extenze pak začíná mít typický charakter závodění. P. Virilio v rámci své koncepce dromologie přímo uvádí, že „...*bohatsví je vlastně jedním z aspektů vztahu k rychlosti*“. V obecném náhledu pak uvádí, že vlastně „...*každá společnost je založena na sobě příslušném vztahu k rychlosti*“. Tzn. že každá společnost je svým způsobem dromokratická.

Město lze tedy projít, nahlédnout či zaznamenat, aniž bychom potřebovali být i jen jeden jediný záchytný bod. Je-li rychlost procházení vysoká, pak jediným referentem je vztah k času. A ten je opět referencí nikoliv k reálným objektům města, ale k určujícím režimům: v tomto případě k rychlostem translace elektronických médií. Tedy přesněji k hyperrealitě.

Nelze se příliš podívat, že v tomto případě dochází k permanentní fragmentarizaci teritoria, k jeho suplementaci virtuálním režimem vlastní extenze, k důslednému potlačení všeho, co by dominantním formám multiplikace odporovalo. (Multiplikativní je v tomto případě jak subjektivní extenze jedince, tak i zvolený vztah k rychlosti a příslušná reference k obrazům, načteným či dohledávaným v hyperrealitě médií.)

S ohledem na recepci mediálního diskurzu a technik zobrazování je dnešní člověk podroben především režimu mediálních extenzí. To znamená, že jeho chování se nápadně podobá modelům satelitů, tedy neustálého „orbitálního přesazování“, jak podotýká Baudrillard, vlastních funkcí směrem k objektům, které produkují pouze replikované obrazy, či simulakra. Dnes se tak člověk sám, a to včetně svého „...*vlastního těla, svého myšlení a svého životního prostoru, stal satelitem*“. Je totiž neustále na změněných oběžných drahách svých zážitků a dojmů nikoliv z reálných objektů,

kteřé lze ještě ve městě nalézt, ale z bezděčně „datové reality“: té, která mu jako jediná zbývá. Když totiž „přeobsadil“ většinu svých drah v rámci orbitálního pozorování vnějšku, vyprázdnil zároveň objekty lokální stability. Místo reálného ho začíná oslovovat jím samým evokované hyperreálno. Vstoupil tak do toho modu náhledu, jímž je zprostředkovaně instalován v tzv. datové komprimované realitě. Pro zjednodušení, stačí registrovat diferenci mezi řečí a čtením tzv. reality a jejím mediálním zobrazením: způsob uchopení tohoto rozdílu je právě onou komprimací. Neboť ke stlačení a převzorkování dat dochází sice u obou „realit“, ale ona původní je jediná, která klade odpor proti reprodukci a mizení. Stručně řečeno: člověk si svým způsobem trvá na svém.

Komprimovaná realita má vcelku zřetelné obrysy pouze tehdy, je-li disponována příslušným mediálním doprovodem. Přesněji řečeno, je-li zde už k dispozici reprodukovatelný obraz, vždy „přiložitelný“ na konkrétní objekt, se kterým se ve městě člověk setká. Rozumí se, že jde většinou o objekty zvýšeného zájmu. Od památek, přes typizovaná nákupní centra až po nové monumenty bank a nadnárodních koncernů. Je-li tedy komprimovaná realita již součástí orbity člověka.⁵ Pak jedinec volí jen to, co umožňuje soulad reprezentací. Na jedné straně reprezentace příslušné orbity, pokud chce jedinec – subjekt popisovat či označovat to, co je k vidění tak, jak to umožňují parametry příslušné orbity, tedy virtuálního odstupu. Na druhé straně reprezentace „reálně“ viděného, tzn. co virtuální reprezentace umožní na reálném v zastoupení zbylých znaků ještě vidět. Ale zde je právě komplikace: reprezentace viděného v tomto bodě poněkud selhává, neboť je v zásadě nahrazena parametry orbity: drahou linie odstupu a drahou linie úniku. Nechce-li být totiž jedinec – subjekt zcela vyprázdněn, musí volit obě verze přístupu k objektu: odstup podle definice vzdálenosti a únik podle definice mizení.

Problematiku mizení obstarává za člověka – subjekt tele-technologická dispozice estetiky nestabilních obrazů. Ačkoliv člověk před sebou vidí z určité přijaté vzdálenosti např. kostel, jeho náhled je přesto komprimovaný: vidí objekt jako předmět časového úniku, tedy nikoliv jako to, co je stále na místě, ale spíše naopak. Dovolává se jiného modu přístupu a čtení svých hranic. Kostel je pro člověka dneška v zorném poli mizení, protože

⁵ Na objekt lze nahlížet jak z pozice turisty, tak třeba z pozice domorodce, je-li po ruce příslušná dráha odstupu, která umožňuje de-fragmentarizovat objekt a jeho okolí podle matrice dané orbity – pozorování určitého objektu geologické stability je tak podrobena režimu „převodu odstupu“. Blízké a vzdálené, stejné a jiné, atp. jsou v tomto režimu pouze verze odstupu.

reprezentace už jsou transfigurovány. Bereme totiž stále do úvahy fakt, že objekt, nahlížen takto člověkem – subjektem, je vřazen do určité časové perspektivy. A zároveň připomínáme poznámku cestovatele Victora Segalena o tom, že lokalizace je neúprosná: *„Jestliže objekt je to, co je před nás vrženo – ob-jactus – potom je neoddělitelný od trajektorie či dráhy a střemhlavého úprku, pro subjekt je vizuální perspektiva doprovázena časovou perspektivou, jejíž posunování naše vědy nebo technovy komunikace nezastavily. Nekonečně se tak zrychluje obraz v riziku brzkého zážehu nehody v tomto rušném přívalu skutečnosti, která, jak všechny znaky naznačují, bude bezprecedentní.“* /Virilio:1997:120/

Města tak zažívají efekt dvojího vyprazdňování. Za prvé jsou reprezentována tím, co v nich není, tedy jsou nahlížena drahou **orbity**, která disponuje jiným vztahem k rychlosti – tudíž nepostřehnutelně vymazává téměř vše stabilní. A za druhé: na místo spojení subjektivního režimu s režimem dané lokality dochází spíše k tomu, že danou lokalitu rastrujeme podle obrazů, jež už dříve známe z rozmanitých příruček, časopisů, reklam atp. Známá je poznámka U. Eca o tom, jak rozmanité skupiny turistů při příjezdu do Paříže nafotí Eiffelovu věž přesně tak, jak ji už dříve znají z doporučeného bedeckera /tj. z předem nastaveného úhlu a dokonce i typu osvětlení/. Takováto forma reprezentace města je ovšem typickou ukázkou jeho vyprazdňování. Město jako fenomén lokální stability mizí ve prospěch města virtuální reprodukovatelnosti.⁶ Relevantní je tak záznam v médiích, či záznam pořízený pro potřeby subjektivní extenze. V této verzi dochází na tvrzení P. Virilia, že přecházíme od *„estetiky zjevování stabilního obrazu k estetice mizení nestabilního obrazu“*. Transfigurace reprezentace se v tomto okamžiku stává ukončenou. Alespoň v režimu zjevování. Neboť vše to, co bylo možné doposud číst jako prvky stability, pevné a neměnné objekty, odcházející s postupujícím časem počítaným řádově na desítky a stovky let, je nyní, ve fázi zbytnělé extenze dominantního paradigmatu

⁶ Problematiku reprodukce, hyperreality a dopadů **nápodoby** pouhou modulací je tématem, které poměrně přesně zařadil do souvislostí tele-obrazů koncem 70. let J. Baudrillard. „Jen přiřazení ke vzoru má nějaký význam, protože nic už nevzniká ve shodě se svým koncem... Setkáváme se tu se zpodobněním v moderním slova smyslu, kdy industrializace je jen jeho počítačící forma. Modulace je nakonec fundamentálnější než sériová opakovatelnost, odlišuje protiklady více než kvantitativní ekvivalence, a záměna termínů je větší než jakým je právo ekvivalence, strukturám, nikoliv tržní zákon hodnoty. Nemusíme jen hledat tajemství kódů v technice: a ekonomice, naopak je to ve skutečné možnosti průmyslové výroby, že jsme nuceni hledat v původu kódu a zpodobnění. Každý typ zpodobnění zahrnuje předchozí. Stejně jako typ padělků byl uchopen typem sériové produkce... spočívá veškerý postup výroby v procesu převrácení do operační simulace.“ Baudrillard, J. /1995/: *Symbolic Exchange and Death*. London. Sage. s. 56--57.

hyper-komunikačních technologií pouhým stativem v rozložení toku dat, vzhledem k jejich nezměrné schopnosti přesunu obrazů a dat v řádu světelných rychlostí.

Každý objekt, který v teritoriu města znamenal či mohl znamenat jistou evidenci „zastavení“ času v lokálních souřadnicích, tedy jinak řečeno každý objekt lokální stability města, uměl „zajmout“ čas do té míry, do jaké byl člověk schopen číst čas v režimu dne, měsíce či roku. Namísto toho přichází hyper-technologie, která toto čtení času a schopnost člověka načítat objekty lokálních teritorií jako svědky „zastavení“ času ohraničuje či přímo ruší.

Nedosti na tom: „fragmentarizovaný“ jedinec – subjekt naší doby již nenachází v městech to, co v nich doposud bylo k nalezení. Totiž něco, co mělo evidentně pevnější a stabilnější formy zjevování, než jaké má každý subjekt k dispozici. Nalézá pouze své vlastní záznamy z objektů na úrovni bezprostředního vědomí.⁷ Fraktální subjekt je totiž už výsledkem neko- nečných vnitřních diferenciací, mnohačetných zlomů, jímž je jedinec – subjekt vystaven v kontaktu s tele-technologemi, s jejich vícenásobnou simulací jednoho a téhož v rozmanitých verzích, aniž by tyto poukazovaly na způsob, jak se jednotlivé verze fenomenálně liší. (Baudrillard hovoří o rozmanitých klonech unifikující verze subjektu.) Domy, ulice, čtvrti, náměstí, hřbitovy či kostel představovaly určitou topografii zdisciplinova- ného prostoru, který se stával nejen předlohou, ale přímo maticí verti- kálních a horizontálních souřadnic, uvnitř kterých se člověk „učil“ číst členění prostoru tak, jak byl nejen ekonomicky, politicky, právně či sociálně strukturován. Učil se také, jak rozumět tomu, co lze označit za dispozitivu časoprostorové adjustace. Fragmentarizovaný jedinec – subjekt současnosti, zavlčený do paradigmatu hyper-technologického členění časoprostoro- vých fluktuací ani nemá utilitu, s jejíž pomocí by ten předchozí model mohl nahradit. Tím je neustále jakoby tlačen k výpomoci suplementy – náhražkami, které přicházejí nikoliv proto, aby umožnily nahradit ono ztracené zakotvení, ale aby nahrazovaly náhražky za nově vzniklé vakuum.

⁷ Téma fragmentarizace se objevuje v několika zásadních textech P. Virilia. Navazuje na Mandelbrotovy „fraktální objekty“ jako geometrii fragmentarizace a má tím na mysli skutečnost, že jsme nyní ve věku mikro-příběhů, v období převahy umění fragmentu. „Rozměr (dimenze) nemusí být celkem, může být vysvětlen ze zlomků (částí). Pro mnoho přírodních objektů /jako je např. pobřeží V. Británie/ znamená dimenzionální jednota znásilňující zjednodušení. Vidíme, že zde došlo k nahrazení jednoty (pojmu jednoty kontinua) vědomím fragmentu, neuspořádanosti. A zde je vidět převrácení. Fragment znovu získává svoji autonomii, svoji identitu na stupni bezprostředního vědomí, jak by řekl Bergson.“ P. Virilio /1997/: *Pure War*. New York. Semiotext(e). s. 41.

Suplementy pouze poukazují na stav, v němž takto „uvolněný“ jedinec – subjekt, vyvázaný z tradičních vazeb na pevné obrazy lokální stability a socio-kulturní matrice čtení času a prostoru, přechází na satelitní vizualizaci toho, co vidí. Přechází na dimenze prostoru a času, dané příslušnou orbitou, z níž teprve vidí to, co vidí: začíná i sám sebe číst přes nepochopení toho, co je to za události, které jsou jakoby zdánlivě začleněné mimo tento náš dosud platný a fungující prostor a čas. Přechází tedy na stav, v němž to, co se nyní děje, je jen pouhou ozvěnou toho, co se v transfiguračních maticích hyper-technologií dávno zrodilo a co se k člověku obrací jen tím, co virtuální město, jako prostor znásobených hranic a limitů propouští, lomí a převádí do roviny přiblížnosti. Přibližuje člověku události, jež nejsou jeho tím, že jsou komprimovány na míru, kterou není naučen číst a rozumět jí v bezprostředním náhledu. Tzn. jsou mu strženy na obraz, který prostředky masové komunikace umějí prostrčit před jeho vlastní rozlišovací schopnosti. Nikoliv tak, aby je úplně blokovaly či pouze dočasně vyřadily ze hry. Naopak tak, aby je četl ve formě matrice, která jen úspěšně participuje na neuvěřitelné blízkosti toho, co má člověk dávno k dispozici. Na touze k opakování již viděného a potřebě vidění jen těch rozdílů, které diferencují v jednotlivostech. V detailu. J. Baudrillard v tomto ohledu hovoří přímo o promiskuitě detailu. Mikrodynamika vidění je tak výsledným efektem tohoto procesu, který začal velmi nenápadně a jak se zdá, pouze náhodou vypadá, že končí rovněž v mezích své prvotní nenápadnosti. Dnes už je k tzv. opravdovému vidění totiž jen to, co na první pohled prostě nevidíme.

Literatura:

- Baudrillard, J. /1988/: *America*. London – New York, Verso 1988.
 Baudrillard, J. /1995/: *Symbolic Exchange and Death*. London, Sage 1995.
 Baudrillard, J. /1995/: *Svět videa a fraktálový subjekt*. Praha, SAD 1995.
 Lyotard, J.-F. /1991/: *The Inhuman*. Stanford, California. SUP 1991.
 Lyotard, J.-F. /1998/: *Rozepře*. Praha, Filosofie, FÚ ČAV 1998.
 Virilio, P. /1991/: *The Aesthetisc of Disappearance*. New York 1991.
 Virilio, P. /1997/: *Open Sky*. London – New York, Verso 1997.
 Virilio, P. /1984/: *L'espace critique*. Paris, Ch. Bourgeois Editeurs 1984.
 Virilio, P. /1999/: *Přeexponované město. Labyrinth 5–6/99*, Praha.
 Virilio, P. /1997/: *Pure War*. New York. Semiotex(e), 1997
 Welsch, W. /1997/: *Undoing Aesthetics*. London, Sage 1997.

Town as a Space of Disappearance

Jiří Bystřický

The study is concerned with the problem of aesthetics of the vanishing representation of the space of stability, on modern production of linked town planning and media systems which are able to generate their own ways of reality according to an algorithm of emptying of forms a given system uses. (The originally natural environment has acquired a new organisation of space and time in society. This materialises according to the criteria of the forms which are being introduced: instead of the visible outstanding objects – built-up area, houses, streets and shops, etc. – one can see the “signs of night” – computer networks, server terminals, electronic displays of information boards, etc).

In this case it is a system of new configuration networks of urban space. This leads to an ironic result: a reversal of the principle of construction of reality in which each concept of geological stability is turning into its very opposite – a sphere of instability, a principle of displacement of what had originally been real. This change has been largely influenced by the present-day development of tele-technologies with their high transport speed or with the way of mediated de-territorialisation of natural space.

From this viewpoint one can say that what is now called town planning is just a model, constructed or removed by means of a system of transport, transit and transfer. The very sphere of transfer and individual transmitting networks is delineating new borders and principles of displacement directly inside the towns. In them, there is a revision of the original meaning of built-up areas and stability of a certain area. A locality as a firm delineation of space is vanishing to the benefit of transformation of the content of messages from institutions which make part of multinational economies. They are eroding the consciousness of belonging to a specific area because the main source of information about a given locality is almost always subject to a system of a configuration network of dominant transfers. They produce “localities”, but only within the framework of their attachment and generation of the importance of the content of a message, especially in view of the multi-national, trans-territorial and, first and foremost, virtual occupation of space. The configuration of spatial objects and individual parts of a town thus succumb to technological deregulation of mediation by the media. To put it exactly: within the framework of the presented deregulation they discreetly enter the ground of modern aesthetics of disappearance.